

Leto VII.

Številka 12.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

Dr. Danilo Majaron.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1891.

VSEBINA.

1. K razlagi §-a 51. zemlj. zakona	353
2. O stavi (Konec)	359
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Konsolidacija glede vknjižene tirjatve v osebi zapustnika veljavna je novemu hipotekarnemu posestniku nasproti tudi za dediče zapustnikove, akoprav se ni upisala v javni knjigi	362
b) Priposestovanje lastnine se lahko izpodbije z dokazom, da se je bila pred pričetkom tridesetletne dobe stvar prepustila zgolj za rabo (§ 1477. obč. drž. zak.)	366
c) Polica o zavarovanji za smrt v prid imetelju ni del zapuščine zavarovateljeve, odnosno konkurzne mase	371
d) Zemljeknjižna zaznamba takojšnje zvršilnosti je dopustna, ne pa zaznamba premembe v obligatornem razmerji	373
e) Eksekut mora priti k zaslišanju po §-u 3. zakona s 16. marcija 1884, št. 35. drž. zak. pred dovoljujočega sodnika, ne more pa v ta namen biti delegovano po §-u 11. jur. n. sodišče eksekutovega bivališča	375
Kazensko pravo:	
Obnova kazenskega postopanja po izvenrednem potu in ob enem nova razsodba kasacijskega sodišča, s katero se obdolženec oproščuje takoj (§ 362. kaz. pr. r.)	375
4. Iz upravne prakse:	
K §-u 57. obrtnega reda	380
5. Književna poročila	381
6. Razne vesti	382
7. Vabilo	384

K razlagi §-a 51. zemlj. zakona.

(Predaval dne 9. dec. t. l. na shodu društva „Pravnika“ Anton Levec,
c. kr. dež. sod. pristav.)

Predno začnem razpravljati predmet, navajam doslovno tekst §-a 51. zemlj. zak., ker se bodem predavajoč večkrat skliceval nanj.

Tekst navedenega §-a slôve:

„Ako se držé hipotekarne tirjatve za časa, ko se zahteva njen izbris, še nadzastavne pravice, sme se izbris tirjatve dovoliti le s pridržkom, da nastopi njen pravni učin glede nadzastavnih pravic šele z izbrisom teh pravic. — Ako se vknjiži izbris, ni smeti več dovoliti nadaljnih vpisov na take hipotekarne tirjatve; ako se izbris le zaznamenuje, smejo se vpisi zgoditi le s pravnim učinkom §-a 50.“

Znano je, da se je pri razlagi tega §-a pokazalo več različnih mnenj, katera se tičejo vprašanj: 1. ako dá nadzastavni upnik prodati zastavljeno si, a z dodatkom §-a 51. zemlj. zak. izbrisano tirjatev: je li dovoliti zdražitelju, da prenese to tirjatev v zemljiški knjigi na svoje ime, in 2. koliko pravice je zadobil zdražitelj, kupivši zastavljeno izbrisano tirjatev?

Glede teh vprašanj zabeležiti nam je zopet 3 nazore in sicer: a) prošnjo za prenos kupljene zastavljene tirjatve je odbiti; kajti pri presojevanji takih prošenj uvaževati je zemljeknjižno stanje, po tem stanji je pa kupljena tirjatev in ž njo zastavna pravica uže izbrisana; tudi določuje al. 2. §-a 51., da nadaljnih vpisov na take tirjatve, ako se je vknjižil izbris, ni smeti več dovoliti, „vpis“ pa znači po smislu §-a 8. zemlj. zak. tudi prenose; — b) prošnji zdražiteljevi za prenos je dovoliti po znesku nadzastavne tirjatve, torej le toliko, kolikor znaša tirjatev, z nadzastavno pravico zavarovana; — c) prošnji za prenos ugoditi je popolnoma; nadzastavna tirjatev ima za predmet zastavno pra-

vico, le-tá je predmet zvršila; kupec kupi hipoteko kot táko in je torej tudi upravičen, zahtevati prepis iste po celem obsegu; izbris s pridržkom učini le, da ni dovoliti novih vpisov na tirjatev, a gledé na nadzastavne pravice ostane izvirna hipoteka, in ako se ta pôtem zvršila proda, ugotoviti se sme zopet za celi njen znesek.

Vsi ti različni nazori pojavljajo se še sedaj sosebeno v praktičnih slučajih, kar nam jasno pričuje najnovejša odločba najvišjega sodnega dvora, namreč odločba z dne 2. junija 1891, št. 6729, ki se je priobčila uradno v „Ger. Ztg.“, št. 46 z dne 17. nov. t. l., in katere vsebino na kratko navajam tu.

V kupni pogodbi, s katero je kupil *A* zemljišče, dovolil je *B* izbris svoje, na tem zemljišči vknjižene tirjatve v znesku 2000 gld. s pridržkom §-a 51. zemlj. zak. — Ta tirjatev izbrisala se je z navedenim pridržkom. Na tirjatvi imel je *C* nadzastavno pravico za kupnino v znesku 500 gld. Ta upnik je iztožil svojo tirjatev, uvel zvršilo na zastavljeno, uže izbrisano tirjatev in pri dražbi kupil to on sam. V razdelitvenem odloku dala se je zdravitelju pravica, da prenese kupljeno tirjatev ná-se. *C* prosil je na to zemljeknjižnega prenosa. Prva instanca je prošnji ugodila, druga pa jo je odbila z razlogi, da je po zemljeknjižnem stanji kupljena tirjatev uže izbrisana s pridržkom §-a 51., da po al. 2. §-a 51. ni smeti dovoliti nadaljnih vpisov na to tirjatev in torej tudi vknjižbe prenosa ne. Tretja instanca potrdila je odločbo II. instance z razlogi, da se je izbris tirjatve *B*-jeve zvršil s pridržkom §-a 51. zemlj. zak., torej brez škode za nadzastavno zavarovano tirjatev v znesku 500 gld. s prip. in da torej zastavne pravice obstoja le še toliko, kolikor je potrebno v pokritje nadzastavne pravice.

S to najnovejšo odločbo, s katero je najvišje sodišče faktično potrdilo odbitje prošnje za prenos, krenilo se je po mojem mnenji na napačno pot in najvišje sodišče zavzelo je z njo zopet stališče svoje odločbe z dne 9. avgusta 1883. l., št. 9535 G.-U. zb., v kateri je odbilo jednako prošnjo za prenos, a v poznejšnjih odločbah je dovolilo prenose. (Glej odločbo z dne 2. junija 1885. l., št. 10594 G.-U. zb.)

Odbijati take prošnje smatram iz naslednjih razlogov za neopravičeno.

Določilo §-a 51. zemlj. zak. pravi izrecno, da nastopi pravni učin izbrisa za nadzastavne pravice še le tedaj, kedar se izbrišejo te pravice same. Glede nadzastavnih pravic nima torej izbris veljave. Izbris čini pravo samo med lastnikom zastave in zastavnim upnikom. Glede nadzastavnih pravic obstoja torej zastavna tirjatev vzlic izbrisu vender, kar razložim pozneje, samo v toliki meri, kolikor se je potrebuje v pokritje nadzastavnih tirjatev. V razsodbi z dne 11. januarja 1883, št. 9258 G.-U. zb. navaja najvišje sodišče v razlogih, da ima izbris zastavne pravice s pridržkom §-a 51. zemlj. zak. le posledico, da lastnik zastavne pravice nje ne more nič več prenesti, da pa izbris ne zadeva nadzastavnega upnika čisto nič, da ostane njemu tirjatev zastavljena in da je on, ker je izbris za njega pravno brez učina, upravičen dati v iztirjanje svoje tirjatve célo zastavno tirjatev na prodaj. Pri eksek. prodaji proda se zastavna tirjatev kot obstoječa in ne kot izbrisana, in pri realizovanji nadzastavne pravice smatrati je izbris tako, kakor se ne bi bil zvršil. Najvišje sodišče sega torej s to razsodbo še dalje in je z navedenimi razlogi tudi potrdilo razsodbo I. sodnika, ki je obsodil hipot. dolžnika, da mora celo, s pristavkom §-a 51. izbrisano tirjatev poplačati zdražitelju.

Ako torej zastavne tirjatve vzlic izbrisu ni glede na nadzastavne tirjatve smatrati za izbrisano, vsaj za znesek teh tirjatev ne, potem ni moči trditi, da zabranjuje zemljeknjižno stanje prenos tirjatve.

A tudi vsklic na al. 2. §-a 51., ki piše, da nadaljnih vpisov na take tirjatve, ako se je vknjižil izbris, ni smeti dovoliti, ni utemeljen.

Očividno ima navedena določba le pomen, da po zvršenem izbrisu ni smeti vpisati nikakih nadaljnih obremenil na zastavno izbrisano tirjatev. Beseda „vpis“ nima tu onega širšega pomena po smislu §-a 8. zemlj. zak., po katerem obsega vpis vsakovrstne zemljeknjižne vpise, torej tudi prenose. Da strinja zemlj. zakon pa nekod z besedo „vpis“ navedeni ožji pomen, pričujejo nam §§-i 53.—58. tega zakona, v katerih je govor o „vpisu“ le kot o vknjižbi zastavne pravice, sosebnó pa § 72. istega zakona. Ta poslednji § govori o zaznambi zvršene eksekutivne prodaje zemljišča ali hipotek. tirjatve in določuje v 2. odstavku: Ta zaznamba

ima učin, da kažejo nadaljni vpisi (nemški tekst pravi: weitere Eintragungen) proti dosedanjemu lastniku le tedaj svojo moč, ako se prodaja izreče za neveljavno. Ta § razume torej pod „vpisom“ gotovo le nadaljna obremenila, ker ni moči, ako se tirjatev, obstoječa uže pred prodajo, samo prenese na drugega upnika, trditi, da se je vpis zvršil proti dosedanjemu lastniku. Ako pa § 72. strinja z besedo „vpis“ ta ožji pomen, zakaj bi ne veljalo isto tudi za § 51., 2. odst., kateri določa nekaj pri-spodobnega? Ta odstavek hoče torej le reči, da ni smeti, ako se je tirjatev izbrisala s pridržkom, dovoliti na to tirjatev nadaljnih obremenil.

Za to svojo trditev sklicujem se lahko tudi na jednega pisatelja. Burckhard govori namreč v svoji knjigi „System des oesterr. Privatrechtes“ (izdava iz l. 1889.) na strani 378. III. dela o načinu realizovanja nadzastavne pravice in pravi, da uže po besedah odst. 2. §-a 51. ni izključen prenos, ki izvira iz eksekutivne prodaje, „da dort nur eine weitere Eintragung auf die Hypothekarforderung, aber nicht weitere Uebertragungen derselben untersagt sind.“

Iz navedenih razlogov izvajam: da je prenos kupljene zastavne, s pridržkom §-a 51. zemlj. zak. izbrisane tirjatve dovoliti na vsak način in da tega ne zabranjuje niti zemljeknjižno stanje niti 2. odstavek navedenega §-a.

Drugo vprašanje slôve: koliko pravice je zadobil zdražitelj zastavljene, s pridržkom §-a 51. izbrisane tirjatve?

V tem pogledu se sklicujem na to, kar sem uže navedel razmotrujoč prvo vprašanje, to namreč, da gledé na nadzastavne pravice obstoja zastavna tirjatev, dasi izbrisana, a vender le v toliki meri, kolikor zahteva pokritje nadzastavnih pravic. Pravni učin izbrisa po § 51. je tá, da odpade hipotekarna tirjatev razun onega zneska, katerega je treba v poplačilo tirjatev, na njej nadzastavno zavarovanih. To izrekajo vse dosedanje razsodbe najvišjega sodišča, razun one z dne 11. januarija 1883, št. 9258 G.-U. zb., in isto izreka tudi najnovejša, s početka navedena odločba. Svrha §-a 51. je, varovati nadzastavne upnike škode; to pa dosežeš s tem, ako pustiš zastavne tirjatve toliko v veljavi, kolikor znašajo nadzastavne tirjatve s prip. Kar je več

izbrisanega, to je pravoveljavno in do tega nima nikdor nikake pravice. Tako je tudi dognano, da se pri izvršilni prodaji le toliko zastavljene tirjatve proda, kolikor je pristoja nadzastavnim upnikom v pokritje, ne pa vsa tirjatev, in da tudi zdražitelj kupi samo toliko zastavne tirjatve, ne pa vsega njenega obsega. Ako se torej dovoli zdražitelju prenos zastavne tirjatve, nima to tega pomena, da bi smel iztirjati vso tirjatev, nego iztirjati jo smé le v tistem obsegu, kateri faktično še obstoja zaradi nadzastavnih pravic. Če je torej vknjiženih na hipotekarni tirjatvi več tirjatev nadzastavno, prodá, kupi, prenese se tirjatve toliko, kolikor znašajo vse nadzastavne tirjatve s pripadki vred, ker imajo vse jednako pravico in tolik znesek sme zdražitelj potem tudi iztirjati od dolžnika. Le ako bi nadzastavne tirjatve presegale hipotekarno tirjatev, ali če bi bile z njo jednako velike, tedaj bila bi prodana in kupljena vsa zastavna tirjatev. Ali dá prodati tirjatev prvi ali kak poznejšnji nadzastavni upnik, ali če jo kupi upnik sam, ali pa kaka tretja oseba, to ne dela nobene razlike, ker obseg prodane tirjatve ostane vedno isti.

Vrednost prodajane tirjatve soditi je vedno po dnevi prodaje, kajti lahko se zgodi, da dolžnik do tega časa tudi nadzastavnim upnikom poplača kaj dolga in bi se torej v tej meri zmanjšala potreba zastave. O pravi vrednosti prodajane tirjatve prepriča se kupec lahko iz zemljiške knjige, kjer vidi, da se je izbrisala s pridržkom §-a 51., t. j. da ima le še vrednost zneska zastavnih tirjatev. O visokosti nadzastavnih tirjatev prepriča se pa kupec nekoliko ali povse itak iz zemljiške knjige, nekoliko pa drugim pôtem. Pri likvidacijski obravnavi določile se bodo nadzastavne tirjatve po svojih zneskih natanko, in zdražitelj vé potem dobro, kaj je kupil in koliko sme tirjati od hipotekarnega dolžnika.

Omenjam tu še jedne razsodbe višjega deželnega sodišča v Gradci, ki je izešla pred kratkim. V njej se je na tožbo, s katero je zdražitelj zastavne tirjatve zahteval poplačila cele kupljene tirjatve, razsodilo tako, da se mu je pripoznal samo delni znesek te tirjatve, namreč oni znesek, ki je jednak znesku nadzastavne, pri likvidacijski obravnavi ugotovljene tirjatve, zaradi katere se je prodala zastava. Ali se tu ne postopa tako, kakor bi se bil prodal samo jeden, dotičnemu nadzastavnemu upniku zastavljeni

delni znesek tirjatev? In če je tako, se li smejo drugi nadzastavni upniki udeležiti (kakor se je to zgodilo v tem slučaju) prijave in likvidacije, in če se ne smejo, naj li potem uvede vsak zá-se zvršilo? Ali ne bi se potem prodala tirjatev kosoma in bi li bilo dopustno takšno postopanje? In naposled, ko bi se to res zvršilo, ni li „in effectu“ potem stvar takšna, kakor bi se prodala najedenkrat vsa, nadzastavnim upnikom še prihranjena tirjatev?

Iz navedenih razlogov izvajam dalje: Ako se tirjatev, s pridržkom §-a 51. izbrisana proda po zvršilu nadzastavnega upnika, proda in kupi se toliko te tirjatev, kolikor se je potrebuje, da se pokrijejo ž njo vse nadzastavne tirjatev s prip. Letedaj, kedar presegajo nadzastavne tirjatev zastavno tirjatev, ali pa so ž njo jednako velike, proda in kupi se cela zastavna tirjatev.

Po navedenih razlogih opovrženo je, kar se ugovarja (glej sosebno: „Zur Lehre vom Afterpfandrechte, insbesondere mit Rücksicht auf die Bestimmung des § 51. a. Gbch. Ges.“ Von Dr. Rudolf Schwach. „Ger. Zeit.“ Nr. 41, 1891) zoper tu izrečeni, tudi materijalnemu pravu najugodnejši nazor; kajti ni res, da se prodaja uže izbrisana tirjatev, tudi ni res, da se prodaja tirjatev z drugim zneskom, nego li se kupi in prisodi. Opovržen je pa tudi drugi nazor, da se prodaja in kupi vedno cela zastavna tirjatev.

Krivica se s postopanjem po izrečenem nazoru ne godi dolžniku nikaka. Zakaj plačuje svojemu upniku, ako vidi, da je obremenjena njegova tirjatev? In ako mu upnik obremenjeno tirjatev odpusti, mu li ni odpustil le toliko, kolikor presega tirjatev bremena?

Da bi bilo zvršilo na zastavno tirjatev, kedar so dani pogoji §-a 455. obč. drž. zak., nepotrebno (glej prej omenjeni sestavek dra. Rudolfa Schwacha), ker ima nadzastavni upnik potem neposredno pravo do temeljne zastave, ni utemeljeno; kajti ne gledé na različne možne razmere, prijalo bode nadzastavnemu upniku zvršilo na tirjatev uže zaradi tega, ker je cenejša in hitrejša realizacija njegove zastavne pravice, nego li eksekucija na zemljišče.

O stavi.

(Konec.)

Vprašanje je potem, kakšen bodi predmet stavi, da je veljavna, o kakšnih okolištinah je smeti po pravu staviti. Okolištnost mora biti obema strankama po §-u 1270. obč. drž. zak. „še neznana“. To bode objektivno in subjektivno tedaj, ako je od golega naključja zavisno, da dogodek nastopi ali izostane. Nekoliko drugače je v objektivnem pogledu tedaj, ako je to, kar se naj v bodoče zgodi, zavisno od volje in dela strank. Tedaj razlikuje Stubenrauch (Commentar) slučaj, ko je okolištnost le nekoliko zavisna od delovanja strank, od slučaja, ko je od samovolje jedne stranke zgolj zavisna. V tem zadnjem slučaju meni z Menzel-jem vred (če bi n. pr. kedo hotel staviti, da bode sedaj-le pismo pisal), da stava ne bi po pravu nastala, češ tu ne bi šlo več za negotov dogodek. Mi menimo, da ta razlika ni osnovana. Zakon govori o „še neznanem“ dogodku, ne pa o „negotovem“. Saj Stubenrauch sam nadalje uči, da ni nikake razlike, je li dogodek, za kateri se stavi, v preteklosti ali sedanjosti ali pa naj se zgodi v bodočnosti. Dogodek pretekli ali sedanji pa ni več objektivno negotov, in stavi se le, ker se o njem protivno trdi. Tako utegne tudi res okolištnost, katera lahko šele nastopi po goli samovolji jednega sopogodnika, biti takšna, da ni več objektivno negotova, toda zategadelj je vedno obema strankama „še neznana“. Saj se naj zgodi šele v bodočnosti in neznana je vsaj toliko, kolikor okolištnost, katera se je že v preteklosti zgodila in katera je celo jedni stranki popolnem dobro znana, tako da je ne prikriva drugi stranki, nego jo celo skuša prepričati o istinitosti te okolištnosti, predno je stava dogovorjena. Stavama o takih preteklih in sedanjih okolištinah, katere jedna stranka dobro pozna, ne odreka Stubenrauch naravnost pravne veljave. Mislimo torej, da je pravoveljavna lahko tudi stava o bodočem, kolikor toliko „še neznanem“ dogodku, kateri utegne nastopiti, ako le jedna stranka hoče. Saj se v življenji pogostem stavi le na to, čigava trditev, čigavo znanje je pravo. In Stubenrauch sam pravi, da se negotovost dogodka nanaša le na prepričanje sopogodnikov.

Zakon veléva v §-u 1270, 1. stavku, da nastane stava, ako se dogovor nanaša na dogodek, ki je obema strankama „še neznan“. Stava torej ne nastane, ako je v prepiru okolnost, katera je pač jedni stranki dobro znana? Odgovor na to ni v judikaturi vselej jednak. V gori navedenem slučaju (Gl.-U. zb. št. 1212) je toženec Ivan R. sam priznal, da mu je pri sklepu stave bil znan izid, ker je dobro znal, da je bil l. 1829. in ne uže l. 1828. v vojake vzet, trdil je pa tudi, da tega tožitelju Ivanu K. ni zamolčal. Višje sodišče je na tej podlogi izreklo, da ta okolnost po §-u 1270. ni mogla biti predmet veljavni stavi, ker v to se zahteva dogodek, kateri je še obema strankama nepoznat. Iz drugega stavka tega §-a, ki slóve: „Ako je dobitelj stave bil gotov, kako se izide, a je to prikril drugi stranki, tedaj je kriv zvijače in stava ni veljavna“ — ne dá se izvajati, da je tukaj stava veljavna, če se ni nič prikrilo. To, da ni zvijače, ne odločuje samo v tem pogledu; le zaradi tega, ker so pravne posledice različne, če je izid poprej znan dobitelju ali izgubitelju stave, bilo je za ta dva slučaja dodanih nekaj več določil §-a 1270. prvemu stavku, kateri obsega pojem stave po zakonovem smislu. Da je ta razlaga §-a 1270. prava, izhaja iz besed naslednjega §-a 1271.: „Poštene in sicer dovoljene stave zavezujejo toliko, kolikor pogojena cena ni samo obljubljena, nego tudi res dana ali pa položena“. Poštene stave namreč da so glede na § 1270. tiste, pri katerih ni bilo nikake zvijače; dovoljene tiste, katere so bile dogovorjene o dogodku, kateri je bil še obema strankama nepoznat. Med tožiteljem in tožencem torej ni nastala po §-u 1270. nikaka veljavna stava. Tako v tem slučaju višje sodišče in pritrdilo mu je najvišje sodišče s svojimi razlogi, češ, za veljavnost pogodbe na srečo, „stave“ zahteva se bistveno, da je uspeh dotičnega dogodka za pogodnika negotov, da pa je v tem slučaju tožencu bil dobro znan ugodni uspeh.

V drugem slučaju (Gl.-U. zb. 4592) je *C* ponudil *B*-ju stavo, da on, *B* nima pri sebi 200 srebrnikov; *B* je zatrjeval, da ima še več srebrnikov, in je tudi stavil, ker je *C* le hotel. Vsak je položil 100 gld. stave. Seštela se je potem gotovina *B*-jeva in ker je obsegala več nego 200 srebrnikov, dobil je *B* stavo in denar. Pozneje oglasil se je cesijonar *C*-jev, *A* s tožbo proti *B*-ju in zahteval stavo nazaj, češ pogodba je bila neveljavna, ker je

tožencu znano bilo, da je tedaj imel več nego 200 srebrnikov pri sebi (§ 1270 obč. drž. zak.). *B* je to v pravdi pripoznal in prva instanca je ugodila tožbeni zahtevi. Višje dež. sodišče v Inomostu pa je tožbo odbilo iz teh-le razlogov: § 1270 obč. drž. zak. najprvo v obče pravi, da je predmet stavi dogodek, kateri je obema strankama še neznan, a potem govori še posebe o slučaji, ko je dobitelj ali izgubitelj gotov si izida stave, in za slučaj, če je dobitelju izid znan bil, ne izjavlja stave sploh za neveljavno, ampak le tedaj, če ta dobitelj prikrije gotovost, katero ob izidu ima; po besedah š-a tak dobitelj zakrivi zvijačo in zato je stava neveljavna. Besede: in prikrije . . . tedaj zakrivi i. t. d.“ ne dajo se drugače razlagati po svojem pomenu in sestavi; kajti besede: „če prikrije drugemu“ ne morejo imeti v mislih slučaja, ki bi bil nekaj samega na sebi in različen od slučaja, ki se omenja v prejšnjem delu istega stavka. Tudi § 1271 obč. drž. zak., ki pozna samo poštene stave kot zavezujoče, ne izločuje gotovosti, nego le zvijačo tistega, komur je izid stave preje znan. Tù je *B* izrecno povedal, da ima več nego 200 srebrnikov pri sebi; če *C* ni hotel tega verjeti, bilo je to nekaj njegove nevernosti, ne pa zvijača *B*-jeva. — Najvišje sodišče je z odločbo z dne 1. majnika 1872., št. 2036 to višjesodno odločbo potrdilo in odobrilo njene razloge.

Pisatelj *Nippel*, *Stubenrauch*, *Arndts* in drugi rešujejo to vprašanje v ravnokar navedenem smislu in priznavajo pravoveljavnost stavam, pri katerih je dobitelju znan bil dogodek, samo da svojega znanja izgubitelju ni bil prikrival. *Arndts* utemeljuje, da 1. stavek š-a 1270. ne more veljati za definicijo stave tako, da bi bili vsi njeni znaki tudi bistveni in da drugače dogovor ne more biti stava. Če pa bi se tudi priznalo, da po zakoniti definiciji v š-u 1270. treba subjektivne negotovosti glede zadevnega dogodka pojma stave, tedaj bi vendar iz tega ne izhajalo, da so stave neveljavne, če se tičejo dogodkov, katere jedna stranka pozna in te svoje subjektivne gotovosti tudi ne prikriva. Nego reči bi bilo, da za takšne, v življenji prenavadne stave v zakonu ni nikakega določila, da torej zánje veljajo obči predpisi o pogodbah. Ti pa se ne protivijo veljavnosti takih stav.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Konsolidacija glede vknjižene tirjatve v osebi zapustnika veljavna je novemu hipotekarnemu posestniku nasproti tudi za dediče zapustnikove, akoprav se ni upisala v javni knjigi.

Dne 12. januarija 1886 umrl je v Staremtrgu pri V. posestnik Miha N., zapustivši oporoko, v kateri je imenoval za svoje dediče po enakih delih sestre Marjeto K., Frančiško F. in Ano St., četrti sestri Katarini B. pa je volil svoje posestvo vložek št. 47 kat. občine D. Še na dan smrti zapustnikove bila je pri posestvu vlož. št. 47 kat. obč. D. temeljem ženitne in dedne pogodbe z dne 19. oktobra 1855 vknjižena zastavna pravica za doto soproge njegove Marije N. v znesku 1000 gld. konv. den. ali 1050 gld. av. velj. Marija N. pa je bila umrla uže dne 21. decembra 1884. l. in k njeni zapuščini zglasil se je za dediča temeljem dedne pogodbe tudi sprog Miha N. Med zapuščinske dolgove po Mariji N. spadala in vsprejela se je tudi tirjatev dra. A. M. v znesku 700 gld., katera je bila na rečeni doti zapustničini nadzastavno vknjižena. To tirjatev je Miha N. takoj po smrti Marije N. plačal ter dal pri doti zapustničini, vknjiženi na njegovem posestvu vlož. št. 47 kat. obč. D. izbrisati dotično nadzastavno pravico. Še predno se je potem zapuščina Marije N. prisodila, umrl je Miha N. dne 12. januarija 1886. l. Pripomniti je še, da se zapuščini Miha N. in Marije N. nista razpravljali pri istem sodišči. Zapuščino Marije N. prisodilo je mest. del. okrajno sodišče Ljubljansko s prisojilno listino z dne 13. marcija 1887, šte. 6974 in dodatkom z dne 2. julija 1887, šte. 15619 za tri četrтинke pogodbenemu dediču Mihi N., oziroma njegovi zapuščini, zadnjo četrтинko pa oporočnemu dediču, in sicer obema zlasti tudi uže označeno vknjiženo doto izrecno »mit dem Löschungs resp. Uebertragungsbefugnisse.« Med tem pa se je razpravljala pri c. kr. okrajnem sodišči v Zatičini tudi zapuščina Mihe N. Le-ta v svoji oporoki ni ničesar omenil o rečeni doti, vknjiženi na posestvu vlož. št. 47 kat. obč. D., katero je bil volil sestri Katarini B. in tudi pri razpravi njegove zapuščine ter zlasti pri izračunjenji vrednosti volila Katarine B. se je ta hipotekarna tirjatev

popolnem v nemar puščala. Posestvo vlož. št. 47 ad D. se je torej prisodilo s prisojilom z dne 10. julija 1886, št. 3866 volilobjemnici Katarini B. brez nobenega dodatka in istotako vsa ostala zapuščina oporočnim dedičem Marjeti K., Frančiški F. in Ani St. Le te pa so, kakor hitro se je Katarina B. prepisala na voljeno in prisojeno jej posestvo, zaprosile in dosegle pri tem posestvu vlož. št. 47 ad D. temeljem uže označenih prisojil po Mariji N. prenos treh četrtink rečene dote te zapustnice v znesku 787 gld. 50 kr. na ime zapuščine Miha N-ove. Na to ponovile so zapuščinsko razpravo po Mihi N. ter dobile dodatno prisojilo z dne 28. junija 1888, št. 2172, na katerega podlogi so končno dale prepisati tiste tri četrtinke dote Marije N. na svoja imena.

Po vsem tem vložile so Marjeta K., Frančiška F. in Ana St. zoper Katarino B. kot lastnico hipotekarnega posestva vlož. št. 47 kat. obč. D. hipotekarno tožbo de pr. 13. majnika 1889, št. 2569 na plačilo prisojene jej dote Marije N. v delnem znesku 787 gld. 50 kr. Tožena ugovarjala je tej tožbi sklicujoč se na zgoraj opisane razmere 1.) konsolidacijo po združenji upnika z dolžnikom v osebi Mihe N.; 2.) plačilo, ker je Miha N. poplačal tirjatev dra. A. M.; 3.) resno voljo oporočnika Mihe N.

Okr. sodišče v Zatičini je z razsodbo z dne 4. oktobra 1890, šte. 3884 tožbi ugodilo in sicer glede na to, da je po § 686. obč. drž. zak. prevzela Katarina B. kot volilobjemnica volilo, to je zemljišče vlož. št. 47 kat. obč. D. z bremenj, torej tudi z bremenom dote Marije N., katera je bila za časa oporoke in smrti Mihe N. na tem zemljišču vknjižena; ugovor toženkin, da je omenjena tirjatev preminola po konsolidaciji, pa da zategadelj ni umesten, ker je Miha N. umrl, še predno se mu je prisodila omenjena tirjatev, torej še predno se je mogla vršiti konfuzija, ker nadalje po § 469. obč. drž. zak. velja zastavna pravica, dokler je vknjižena, in ker končno po § 1446. obč. drž. zak. pri hipotekarnih tirjatvah o konfuziji pravo za pravo sploh ni govora.

Višje dež. sodišče v Gradci pa je na apelacijo toženke z odločbo de int. 5. januarija 1891, št. 43 razsodbo I. instance razveljavilo ter tožbeno zahtevo povse in nepogojno odbilo iz naslednjih razlogov:

Ugovor konsolidacije je upravičen. Po § 1445. obč. drž. zak. povzročuje združenje pravice z dolžnostjo v isti osebi, naj se vrši

kedar koli in na kateri način koli, premin dotične obligacije. Na podlogi ženitne pogodbe z dne 19. oktobra 1855 bil je Miha N. osebno zavezan, povrniti Mariji N., odnaso no njenim dedičem po razvezi zakona doto v znesku 1050 gld. in ker je Marija N. dne 21. decembra 1884 umrla, zapadla je ta dan v plačilo tudi njena dota. Sedaj pa je nastopil Miha N. temeljem uže navedene ženitne in dedne pogodbe kot dedič po svoji soprogi glede treh četrtink zapuščine in toliko se mu je zapuščine tudi zares prisodilo po glasu prisojila z dne 16. majnika 1887, št. 6974 in dodatka z dne 2. julija 1887, št. 15619. Da se je to prisojilo vršilo še-le po smrti Mihe N., to je brez pomena, kajti prisojilo nima konstitutivnega, nego zgol deklarativen učinek ter upli va nazaj na trenutek, ko dedščina pripade. Pravne razmere, ustanovljene po prisojilu soditi je torej tako, kakor bi se bile vršile v trenutku, ko dedščina pripade, a poznejšnje premembe so za razsojo pravnih razmer med dedičem in dedščino brez upli va. Kakor hitro je torej pripadla dedščina po Mariji N. tudi soprogu Mihi N., postal je le-tá gledé pripadlega in pozneje tudi prisojenega mu deleža dote upnik namestu Marije N. in ker je bil ob jednom dolžnik, združila se je v istem hipu v njegovi osebi pravica upnikova z zavezo dolžnikovo, rekše dogodil se je premin pravice in dolžnosti, ustanovljen v § 1445. obč. drž. zak. Ta del (to je zadevne tri četrtinke) dote zaradi tega v trenutku smrti Mihe N. ni več obstojal in zat egadelj tudi ni mogel spadati v zapuščino Mihe N.; dodatno prisojilo z dne 28. januvarija 1888, št. 2172 je torej glede označenih treh četrtink dote brez pomena, ker prisojilo ne more prenašati na dediča pravic, katerih zapustnik ni imel. V tem pogledu se tožiteljice tudi na določbo § 1446. obč. drž. zak. ne morejo sklicevati. Zakon tu sicer res določuje, da pravice in zaveze, upisane v javni knjigi, ne preminejo po konsolidaciji, dokler niso izbrisane v javni knjigi. A ta določba, kakor tudi zadnji stavek § 469. obč. drž. zak. imata v mislih le načelo za avtoriteto javne knjige, to je varovati hočeta onega, kdor je zaupajoč javni knjigi in na pošten način pridobil kako, v knjigi upisano pravico; uporabiti pa ni te določbe tedaj, kedar ne gre za singularno sukcesijo, zvršivšo se ob dobri veri v javno knjigo. Tožiteljice niso zadevne dotne tirjatve v last pridobile po kaki singularni sukcesiji, nego kot dediči Mihe N.; one predstavljajo torej po smislu § 547. obč. drž. zak. z zapustnikom jedno

in isto osebo in tirjatve, katera zaradi konsolidacije uže pri zapustniku ni več pravoveljavno obstojala, tudi na dediče ni bilo moči pravoveljavno prenesti. Zategadelj, ker dediči predstavljajo zgolj osebo zapustnikovo, se pa tudi ne morejo sklicevati na dobro vero v javno knjigo. Gledé na vse to je tudi brez pomena, da se prehod zadevne tirjatve od Marije N. na Miho N. ni upisal v javno knjigo in da Miha N. ni dal izbrisati v javni knjigi pripadlih si treh četrtnink, odnosno da se je ta del tirjatve prenesel na Miha N-ovo zapuščino še le tedaj, ko je bila pri hipotekarnem posestvu vknjižena za lastnico uže tožena Katarina B. Tudi določba §-a 686. obč. drž. zak., glaseča se, da volilojemnik mora prevzeti volilo z bremen, ne more koristiti tožiteljicam, ker zadevna tirjatev ni več obstojala ob času, ko je volilo pripadlo, ter je po tem preminola tudi zastavna, zanjo vknjižena pravica in ker tožiteljici ne pristojajo ugovarjati dobre vere v javno knjigo. Tožbeno zahtevo, upirajočo se na zastavno pravico, bilo je torej uže glede na ugovor konfuzije, oziroma konsolidacije zavrniti in ne glede na to, da je za delni znesek 700 gld. uvaževati tudi, da ga je poplačal še Miha N. Neprepirno je namreč, da je le-ta uže po smrti Marije N. plačal tirjatev dra. A. M. v znesku 700 gld., katera je bila vknjižena nadzastavno na zadevno doto. Ker se je to plačilo zgodilo po smrti Marije N., ob času torej, ko je dota uže zapadla v plačilo in ko so Mihi N. uže pripadle tri četrtnike te dote, to pač ni dvojbe, da je s tem primeren del te delne tirjatve preminol tudi po plačilu. Naposled je treba v čisljih imeti pač tudi to, da glede na vrednost voljenega posestva vlož. št. 47 ad D. izvestno ni bila intencija zapustnikova, naj se plačuje iz tega posestva tirjatev, katera je v njegovi osebi sicer preminola, a zemljeknjižno še ni izbrisana bila, kajti v tem slučaju prevzela bi bila Katarina B. breme, večje od volila ter bi bila neprimerno prikrajšana v primeri z dediči, kateri zapustniku niso nič bolj v rodu. Za tako domnevo pa oporoška Mihe N. ni.

Najvišje sodišče je z odločbo de int. 12. aprila 1891, št. 1466 zavrnilo revizijske pritožbe tožiteljic ter potrdilo rabsodbo II. instance, sklicujé se zgolj na njene razloge.

Dr. K. T.

b) Priposestovanje lastnine se lahko izpodbije z dokazom, da se je bila pred pričetkom tridesetletne dobe stvar prepustila zgolj za rabo (§ 1477. obč. drž. zak.).

V pravdi Jurija Feléta proti Jožetu Judežu je okrajno sodišče v Radečah izdalo naslednjo razsodbo z dné 24. julija 1890, št. 2405: Tožitelj Jurij Felé, pravni naslednik Janeza in Ane Felétove, je lastnik parcel 780 (stavišče), 778 (gozd), 779 ter 782 (njivi) in 781 (travnik) v vložku št. 18. kat. obč. Dobovec, — toženi Jože Judež je dolžan to pripoznati in ta zemljišča tožitelju takoj v posest izročiti in zlasti ostaviti stavišča ter mu vrniti sodne troške, vse pod eksekucijo, toda le tedaj, ako stori tožitelj dopolnilno prisego, da je res oče njegov Janez Felé prepustil svojemu bratu Jakobu Felétu parcele 780, 781 in 782, potem kakih 5 let pozneje udova Janeza Feléta, Ana Felétova udovi Jakoba Feléta, Mariji Felétovi parceli 778 in 779 le za uživanje in sicer le za toliko časa, dokler živita Jakob Felé in njegova žena, Marija Felé.

Razlogi.

Priznано je, da vse prepirne parcele spadajo k tožiteljevemu zemljišču pod vlož. št. 18. kat. obč. Dobovec. Priznано je tudi, da vse te parcele uživa toženec, da so jih pred njim njegovi predniki neprenehoma uživali od 1840. leta naprej, da so na sedanji stavbeni parceli 780 vzgradili leseno kočo in pod in ondu stanovali, da so njivi obdelovali, travnik kosili in v gozdu vsaj drobiž pobirali ter sekali. Naposled pripoznata obe stranki, da so toženec in njegovi predniki ves navedeni čas do tožbe dajali tožitelju, odnosno njegovemu očetu Janezu in po le-tega smrti materi tožiteljevi, kot varuhinji njegovi, zadnji čas vsako leto po 6 gld., prejšnja leta pa nekaj manj. A tožitelj trdi, da je njegov oče Janez Felé prepustil prepirne parcele bratu svojemu Jakobu v zakup in sicer za toliko časa, kolikor dolgo živita on, Jakob Felé, in žena njegova Marija Felé, trdi nadalje tožitelj, da so Jakob Felé in za njim žena njegova Marija, potem njen drugi zakonski mož, Aleš Judež, in konečno toženi Jože Judež vsako leto dajali roditeljem njegovim in kasneje njemu samemu določeno rabokupščino. Toženec pa vse to zanika ter pravi, da je Jakob Felé kupil od brata svojega, Janeza Feléta prepirne parcele za 36 gld., in da so on in njegovi predniki dajali vsako leto Felétovim nekaj denarja le zategadelj, ker so morali ti

kot zemljeknjižni lastniki parcel plačevati od njih davek, tako torej, da so bili plačevani zneski povračila davka. Toženec nadalje dokazuje, da si je na zadevnih parcelah pridobil lastninsko pravico pōtem priposestovanja, in res so mu dokazale priče, da on s svojimi predniki vred zadevne parcele uživa nepretrgoma 30 in tudi 40 let mirno in javno; samo glede gozda je potrjeno, da so tudi Judeževi iz njega jemali, česar so trebali za domačo rabo, rekše les za kurjavo in nastil. Toda toženec je dejanski posestnik prepirnih zemljišč in zatorej ni njegova dolžnost dokazati, da je njih lastnik, kajti ne gré ga siliti, naj navede pravni naslov svoji posesti (§ 523. obč. drž. zak.). Toženčevo to dokazovanje bi tudi ne obveljalo, ako mu tožitelj dokaže, da je stvar, katero bi bil on priposestoval, imel le v rabokupu ali za uživanje, da je torej njegova posest nepoštena (§ 1477., 1462. obč. drž. zak.). Le tožitelj je zavezan dokazati, da je on lastnik prepirnih zemljišč in da jih toženec poseduje »mala fide«. Izmed zaslišanih prič tožiteljevih bil je le jeden, 86 let stari Jože K. priča sklepanju rabokupne pogodbe, o kateri govori tožitelj, ostale priče so pomrle, kajti tega je uže blizu 50 let. Priča Jože K. je potrdil, da je prepustil Janez Felé bratu svojemu Jakobu Felé-tu parcele 780, 781 in 782 v Dobovci, in kakih 5 let kasneje, da je njegova udova Ana Felétova udovi Jakoba Feléta, Mariji Felétovi, kasneje omoženi Judeževi, prepustila še parceli 779 in 778 v Dobovci za uživanje in sicer pod izrecnim pogojem, da pridejo parcele po smrti Jakoba Felé-ta, odnosno Marije Felétove, zopet nazaj k prvotnemu zemljišču. Vse ostale priče so le izjavile, da je bilo v vasi obče znano in se je zadnjih 40 let vedno čulo to, da imajo Judeževi prepirne parcele le v rabokupu od Felétovih in da te parcele pridejo po smrti Jakoba Feléta in Marije Felétove, zopet omožene Judeževe nazaj k Feletovemu zemljišču. Zlasti sta po izpovedih Antona in Marije Felé njima oče Janez Felé in mati večkrat pravila, da imajo Judeževi te parcele le v rabokupu in sicer le toliko časa, dokler Marija Judež živi. In priča Anton Felé je tudi potrdil, da je Janez Felé udovi Jakoba Feléta, ko se je v drugo možila z Alešem Judežem, izrecno dejal, da pogodba velja samo do njene smrti in da nima Aleš Judež nikake pravice do parcel, ako bi ona umrla pred njim. Izjavili so naposled Anton in Marija Felé ter Jakob Krajšek, da je Aleš Judež vselej, kedar je prinesel Felétovim tist denar, izrecno

zatrjeval, da je prišel »štant« plačat, in da sta Aleš Judež ter toženec sama tožila, kako visok »štant« morata plačevati Felétovim. Iz vsega tega izhaja, da toženčevi predniki prepirnih parcel niso kupili od Felétovih, nego da so jih bili dobili le v uživanje za gotov čas in da ta pravica uživanja premine s smrtjo Jakoba Felé in Marije Felétove. Bodi si, da so predniki strank sklenili gledé prepirnih parcel rabokupno ali pa uživalno pogodbo, vsekakor je gotovo, da se Janez in Ana Felé nista nikdar odrekla lastninski pravici na teh parcelah. Izjave prič in zlasti priče Jožeta K. delajo tožitelju prvo polovico dokaza in spoznalo se je potem na njegovo dopolnilno prisego. Ako tožitelj to prisego stori, onda je popolnem dokazano, da ima toženec prepirne parcele le v rabokupu ali za uživanje in da tožitelj ni zgol tabularni, nego tudi faktični lastnik teh zemljišč. Izpovedi prič pa so tudi dokazale, da so bile te pravne razmere tožencu dobro znane, torej se on ne more zagovarjati z dobro vero, katera je neizogibno potrebna v priposestovanje. Toženec priznava še sam, da je Jakob Felé umrl uže 1842. l. in da je 1887. leta umrla tudi Marija Felé-tova, pozneje omožena Judeževa. Ako torej tožitelj dokaže z dopolnilno prisego, da navedena rabokupna ali uživalna pogodba premine s smrtjo imenovanih dveh, potem je upravičen tudi drugi del tožbene zahteve, da mora toženec tožitelju takoj izročiti prepirne parcele v posest.

Na apelacijo toženčevo je višje dež. sodišče v Gradci z odločbo z dne 3. decembra 1890, št. 8737 predrugáčilo prvosodno razsodbo in ugodilo tožbeni zahtevi samo za tedaj, ako toženi Jože Judež ne stori nobene ali le jedne teh-le glavnih priseg, da, kolikor vé in pomni, ni res njegov oče Aleš Judež tožitelju plačeval za uživanje parcel 780, 778, 779, 782 in 781 po 6 gld. rabokupščine na leto, — in da, kolikor ve in pomni, ni res toženec sam po smrti Aleša Judeža tožitelju plačeval za uživanje parcel 780, 778, 779, 782 in 781 po 6 gld. rabokupščine na leto.

Razlogi:

Ni se zanikalo in prepirno torej ni, da spadajo parcele štev. 780., 778., 779., 782. in 781. k zemljišču tožiteljevemu, vl. št. 18. kat. obč. Dobovec, potem da je posedoval in rabil te parcele od 1844. l. naprej Aleš Judež in njegova žena Marija Judež, prej omožena Felé, a po smrti Aleša Judeža njiju sin, toženi Jože Judež.

Le-ta opira se na priposestovanje, katero snuje iz tega, da je vračunši dobo posesti Aleša Judeža posedoval in užival te parcele več nego 30 let. Na ugovor tožiteljev, češ, da je priposestovanje glede gozdne parcele izključeno, ker bi bil tudi on ta gozd užival, ni moči ozirati se, kajti to, da kdo drugi sem ter tja sega v posest, ne more pretrgati priposestovanja, in tožitelj tudi ni oglašil apelacije proti temu, da se ni njegovi zahtevi glede te parcele ugodilo brez-pogojno. Tožitelj pravi dalje, da sta Marija Felé, odnosno Judež in Aleš Judež zategadelj mogla uživati te parcele, ker je pred letom 1847. Janez Felé kot njih lastnik prepustil uživanje teh parcel svo-jemu bratu Jakobu Felé-tu in ženi njegovi Mariji za rabokupščino 6 gld. na leto do smrti Jakoba in Marije Felé in sicer tako, da pridejo te parcele po smrti obeh rabokupiteljev zopet lastniku nazaj. Tožitelj trdi tudi, da je Aleš Judež, kateri je 1844. l. oženil se z udovo Marijo Felé, dajal vsako leto 6 gld. rabokupščine in da je po njegovi smrti isto storil tudi toženec. Tožencu, kateri se sklicuje na 3oletno priposestovanje, po §-u 1477. obč. drž. zak., ni treba navajati pravnega naslova. Pač pa nepristnost ali nepoštenost po-sesti, katera se zoper njega ugovarja, lahko izključi priposestovanje, a treba jo je zoper njega dokazati. To, da se je sklenila navedena rabokupna pogodba pred l. 1847. ali, ker se je Marija Felé l. 1844. uže v drugo omožila, vsekakor uže pred tem letom, to ne more ovirati priposestovanja, katerega ni treba dokazati za delj časa nego od 1859. l. naprej, t. j. 30 let pred vloženo tožbo. Kajti, če je rabokupna pogodba bila uže poprej sklenjena, to ne zabranjuje, sklicevati se na priposestovanje, ker je lahko, da so se okolnosti premenile, a to se je v tem slučaju tudi zgodilo, saj namreč nista več Jakob in Marija Felé imela prepirnih parcel v posesti, ampak mela sta jih Aleš in Marija Judež in sicer, kar je pripoznano, uže izza 1844. leta. Važno pa je, so li dejanski posestniki in uživatelji teh parcel dajali rabokupščino. Toženec tu sicer priznava, da se je plačevala vsako leto neka denarna vsota, vendar ne kot rabokup-ščina, nego kot povračilo davkov, katere je plačeval zemljeknjižni posestnik. Izjave prič Marije in Antona Felé-ta, katera sta kot sestra in brat tožitelja sumni priči, ne morejo ustanoviti prve po-lovice dokaza, a ostale priče ne znajo o tem neposredno ničesar in pravijo le, da uže mnogo let sem čujejo, da imata zakonca Ju-deževa prepirne parcele v rabokupu; teh izjav ni moči uvaževati,

ker je njih podloga nedoločena. Ker tist, kdor se opira na 3oletno posestovanje, ni zavezan navajati pravnega naslova, a ker je zoper njega po § 1477. obč. drž. zak. dokazati nepoštenost ali nepristnost posesti, tedaj mora tožitelj dokazati, da se je vsota 6 gld. plačevala v ime rabokupščine, da torej toženec in njegovi predniki niso imeli pristne ter poštene posesti. Opomniti je še, da je Aleš Judež tožencu izročil zadevne parcele s pogodbo med živimi. To je pripoznano, in torej se tožitelj ne more upirati, da bi se tožencu ne računila posestna doba Aleša Judeža. Bilo je torej predrugačiti razsodbo prvega sodnika tako, da se ugotovi tožbeni zahtevi le tedaj, če tožitelj dokaže, da je Aleš Judež ali pa toženec sam plačeval za uživanje teh parcel rabokupščino, in ker se za to okolnost ni dovršila prva polovica dokaza, bilo je soditi na glavno prisego toženčevu o njej. Če ne more toženec s prisego zanikati, da ni plačal niti njegov oče, niti on vsote 6 gld. v ime rabokupščine, onda je dokazano, da posest ni bila lastninska posest, nego da sta Aleš Judež, odnosno toženec imela te parcele v rabokupu, a tedaj je po § 1462. obč. drž. zak. priposestovanje izključeno in ugoditi je zahtevi tožitelja, ker on je zemljeknjižni lastnik teh parcel. Ako pa toženec te okolnosti lahko s prisego prereče, onda je utemeljen ugovor priposestovanja in odbiti je tožbeno zahtevo, ker je po zakonu dopuščeno, sklicovati se na naturalno priposestovanje proti zemljeknjižnemu posestniku.

Najvišje sodišče je z odločbo de int. 21. avgusta 1891, št. 2584 ugodilo revizijski pritožbi tožiteljevi ter, obnovivši prvosodno razsodbo, pripustilo dopolnilno prisego tožiteljevo.

Razlogi.

Toženec upira priposestovanje prepirnih zemljišč na dobo 30 let in torej mu ni treba navajati pravnega naslova, s katerim je on sam in je njegov pravni prednik prišel v posest teh zemljišč (§§ 1477. in 1493. obč. drž. zak.). Zakoniti domnevi, katera mu služi glede pravnosti njegovega naslova, se pa lahko veljava vzame in res jo tožitelj pobija, trdeč, da je poprejšnji lastnik zemljišč Janez Felé prepirne parcele pravnim prednikom toženčevim, katerih posestno dobo si toženec šteje v 3oletno priposestno dobo, prepuštil zgolj v uživanje in sicer za toliko časa, dokler živita Jakob in Marija Felé, ta pozneje zopet omožena Judeževa. Ta dva torej

ne bi bila mogla priposestovati, ker ni bilo pravnega naslova (§ 1462. obč. drž. zak.) Ta trditev, katero mora dokazati tožitelj, je torej za pravdo odločilna, zategadelj zlasti, ker je toženec ta zemljišča pridobil šele pred malo leti in bi torej njegova posest, ker nedostaje predpisane dobe, ne mogla zadoščevati v posestovanje, če bi tudi imela vse zakonite potrebnosti priposestne posesti. Tožitelj je s pričo Jožefom K., kateri je bil navzočen pri dogovorih o prepustitvi prepirnih zemljišč pravnim prednikom toženčevim, dokazal svojo napominano trditev in to pričevanje je smatrati za polovico dokaza in sicer tem rajši, ker je močno potrjujejo navedbe tožiteljevega brata Antona in sestre Marije Felé-tove, ter navedbe tistih prič, katere so se izpovedale, kako so pravni predniki toženčevi na tesno uživali gozd. Toženec ni dokazal, da bi dogovori bili odpravljeni ali pa predružačeni. Po pravici je torej prvi sodnik pripustil dopolnilno prisego o vsebini navedenega dogovora, ki ga je bil Janez Felé sklenil s svojim bratom Jakobom Felé-tom in pozneje z njegovo udovo Marijo Felé-tovo, roj. Strinarjevo, pozneje zopet omož. Judeževo, in bilo je torej obnoviti prvosodno razsodbo, katera je tudi sicer stvarno utemeljena.

c) Polica o zavarovanji za smrt v prid imetelju ni del zapuščine zavarovateljeve, odnosno konkurzne mase.

M. Š. zavaroval je pri »I. občem uradniškem društvu« za svojo smrt v prid imetelju svoto 6000 gld. Umrli je in takoj po njegovi smrti proglasil se je konkurz glede njegove zapuščine. Upravitelj konkurzne mase je zahteval, da se naj zadevna polica smatra za del konkurzne imovine ter zapiše v konkurzni inventar. Udovala se je tej prošnji.

C. kr. okrožno kot konkurzno sodišče v Celji je z odlokom z 19. junija 1891. l., št. 2869 ukazalo, da se mora postaviti v konkurzni inventar kot del aktivne imovine zadevna polica, glaseča se na svoto 6000 gld., oziroma ona svota, katero bode uradniško društvo izplačalo, a v zapisniku naj se glede te točke zaznamuje, da zahteva udova zavarovano svoto kot svojo last, to pa glede na to, da je pokojni M. Š. sklenil s »I. uradniškim društvom« zavarovalno pogodbo tretji osebi v prid, namreč v prid imetelju po-

lice, ki mora dokazati, da je isto pošteno in po zakonu prevzel v svojo posest; bilo bi potem smatrati brez dvojbe po smislu § 863. obč. drž. zak. njegove dediče kot zavarovane osebe, ako ne bi bil pokojnik za časa življenja nikomur police izročil; ker je pokojni M. Š. v svoji oporoki s 26. dec. 1890. l. glede te police svojo zadnjo voljo izrazil in ker je zavarovano svoto 6000 gld. zapustil udovi in svojemu sinu, je torej na ta način sam hotel, da se smatra kot del njegove zapuščine (§ 531. obč. drž. zak.); bilo je potemtakem treba polico po smislu §-a 97. ces. patenta z 9. avgusta 1854. l., št. 208 drž. zak. in § 92. konk. r. vsprejeti v aktivno imovino; udova pa je tudi, sklicevaje se na priče, trdila, da jej je pokojni mož polico za časa svojega življenja podaril, da mu jo je pa januarija meseca 1891. l. izročila samo v ta namen, da bi si on na njo kot zastavo izposodil pri imenovanem društvu nekoliko denarja in da je on v ta namen polico poslal uradniškemu društvu; zapuščinsko, oziroma konkurzno oblastvo torej po smislu § 2., št. 7 imenovanega ces. patenta ni upravičeno soditi prepirnih zahtev ter treba je le iz previdnosti ta prepir zaznamovati v konkurznem inventaru.

O tem odloku obvestilo je sodišče udovo, upravitelja konkurzne mase in pa uradniško društvo, le-to v ta namen, da morebiti zavarovalnino z ozirom na § 1425. obč. drž. zak. izroči v sodno shrambo.

Reševaje rekurz udove potrdilo je višje dež. sodišče v Gradci odlok c. kr. okrožnega sodišča glede na to, da ni moči odreči zavarovatelju pravice, s polico ukreniti po svoji volji tedaj, kedar se glasi polica na ime imetelja in ne kake določene osebe; ta pravica spada brez dvojbe v zapuščino pokojnikovo tem bolj, ker se je on v svoji oporoki dejanski poslužil tudi te pravice; bilo je potemtakem po smislu §-a 97. ces. patenta z 9. avgusta 1854. leta, št. 208 drž. zak. upravičeno ukazati, da se postavi imenovana polica v aktivno imovino; dalje je le udovi sami v prid, pa tudi uprav po smislu zakona, namreč §-a 104. navedenega ces. patenta in §-a 92. konk. r., da se zaznamuje prepir glede te zavarovalnine, ker ni bilo moči nobene stranke odkazati na pravdno pot, katero sme vsaka nastopiti po svoji volji.

Najvišje sodišče je ugodilo izvenrednemu rekurzu udove po smislu § 16. ces. patenta z 9. avgusta 1854. l., št. 208 drž. zak., premenilo je prva dva odloka ter ukazalo, da se imeno-

vana polica, oziroma zavarovalnina, katera se bode izplačala, ne postavlja v aktivno konkurzno imovino, in da se torej zavrne prošnja konkurznega upravitelja, katera to namerava in sicer glede na to, da ne more zavarovatelj sam nikdar dobiti zavarovane svote, kar se pri zavarovalnih pogodbah za slučaj smrti samo po sebi razume, ker torej ta svota ne more biti del njegove imovine, oziroma zapuščine; pokojni M. Š. je še za časa svojega življenja poslužil se svoje pravice po smislu zavarovalne pogodbe, da s polico ukrene, kar se mu vidi dobro ter je v svoji oporoki izrekel, da naj dobita zavarovane svote polovico njegova žena, drugo polovico njegov sin, in je torej oba označil kot prava imetelja police, prav tako, kakor bi bila na polici sami oná-dva imenovana kot imetelja, potemtakem ni moči trditi, da bi imela zapuščina sploh še kake pravice glede te police, še manj pa, da bi jo bilo smeti smatrati kot del imovine, katero bi mogli upniki po smislu §-a 1. konk. r. porabiti v svoje plačilo.

Dr. J. Hrašovec.

d) Zemljeknjižna zaznamba takojšnje zvršilnosti je dopustna, ne pa zaznamba premembe v obligatornem razmerji.

I.

A. se je po notarskem pismu poravnal z B-om ter v njem izrecno izjavil se, da naj zadobi ta poravnava glede celega, v njej zabeleženega dolga na kapitalu 200 gld., obrestih in vseh postranskih stroškov takoj po zapadlem obroku zvršilno moč po smislu §-a 3. notar. reda, in da dovoljuje knjižno zaznambo takojšnje zvršilnosti pri svojem, ob enem zastavljenem posestvu.

Okrajno sodišče v Idriji je pa z odlokom z dne 9. junija 1891, št. 2223 odbilo prošnjo, da bi se na podlogi rečene poravnave dovolila ter povzročila zaznamba takojšnje zvršilnosti, odbilo glede na to, da takšne reči, odnosno taki dogovori strank ne morejo biti predmet zemljeknjižni zaznambi, ker ne pojasnjujejo osebnih razmer in tudi nasproti tretjim osebam, ki bi morebiti zapujoč javni knjigi iskale kake pravice, ne utemeljujejo nikakeršnih, po zakonu določenih posledic.

Rekurzu prositeljevemu je višje dež. sodišče v Gradci z odločbo z dne 30. julija 1891, št. 7412 ugodilo ter prvosodni odlok

tako predrugačilo, da se dovoljuje zaznamba zvršilnosti notarskega pisma, to pa glede na to, ker je po §-u 20. lit. b) zemljeknj. zakona dopustna zaznamba v to, da se ustanove gotovi, po civilnopravdnem redu s tem združeni pravni učini, nadalje ker je določba §-a 3. not. reda ustanovila zvršilnost notarskih pisem in je torej tudi nanjo uporabljati določbo §-a 20. lit. b) zemlj. zakona in naposled, ker se z zaznambo zvršilnosti dosega učin zvršilnega dodatka proti poznejšjim lastnikom.

II.

Jakob M. je na podlogi izročilne, odnosno ženitne in dedne pogodbe, notarskega pisma z dne 7. jan. 1891 in poročnega lista z dne 7. majnika 1891 poprosil pri posestvu vl. 32. kat. obč. J. V. I. v knjižbe 1. lastninske pravice njemu v prid, 2. zastavne pravice v varnost tirjatve na doti 150 gld. za nedol. Ivano M. rojeno J., 3. dosmrtnih pravic Terezije J. do stanovanja, uživanja in dobivanja v pogojenem obsegu, 4. dosmrtnih pravic Mateja B. do stanovanja in hrane; II. z zaznambe 1. prednosti tirjatve na doti 150 gld. za nedol. Ivano M. pred dosmrtnimi pravicami Terezije J. in Mateja B., 2. da je tirjatev nedol. Ivane J. v znesku 50 gld. smatrati za doto in 3. takojšnje zvršilnosti omenjene pogodbe.

Okr. sodišče v Idriji je z odlokom z dne 3. junija 1891, št. 2097 dovolilo glede prošnje za zaznambe samo zaznambo pod 1, ostalih dveh pa ne in sicer glede na to, da take reči in odnosno taki dogovori strank ne morejo biti predmet zemljeknjižni zaznambi, ker ne pojasnjujejo osebnih razmer in tudi nasproti tretjim osebam, ki bi morebiti zaupajoč javni knjigi iskale kake pravice, ne utemeljujejo nikakeršnih, po zakonu določenih posledic.

Na rekurz je višje dež. sodišče v Gradci z odločbo z dne 16. julija 1891, št. 6921 predrugačilo prvosodni odlok tako, da je dovolilo tudi zaznambo takojšnje zvršilnosti notarskega pisma z dne 7. januarja 1891 pri vložku št. 32 in sicer glede na to, da je po §-u 20. lit. b) zemlj. zak. sploh dopustna vsaka zaznamba, v katero naj se ustanove gotovi, po civilnopravdnem redu ali zemljeknjižnem zakonu ž njo združeni pravni učini in glede na to, da bode tu, kjer gre za varstvo pridobljenih pravic, nastopil pravni učin zaznambe, nalično kakor po zaznambi hipotekarne tožbe po smislu §-a 60. zemlj. zakona. — Višje sodišče pa ni ugodilo rekurzu zaradi zaznambe, da je dedščinska tirjatev nedol. Ivane M. roj. J.

v znesku 50 gld. smatrati za doto in sicer glede na to, da se pri tej dedščinski tirjavi ni premenilo kako osebno razmerje, nego obligatorno razmerje, a § 20. lit. a) zemlj. zakona brani, da bi takšno premembo razodevala zemljeknjižna zaznamba.

e) Eksekut mora priti k zaslišanju po §-u 3. zakona s 16. marcija 1884, št. 35. drž. zak. pred dovoljujočega sodnika, ne more pa v ta namen biti delegovano po §-u 11. jur. n. sodišče eksekutovega bivališča.

Na prošnjo Henrika N., da bi se Ivan K. iz Črnomlja zaslišal po §-u 3. zakona s 16. marcija 1884, št. 35. drž. zak., izdalo je mest. del. okr. sodišče v Ljubljani odlok, da se okr. sodišče v Črnomlji zaprosi, naj zasliši Ivana K.

Na rekurz je višje dež. sodišče v Gradci z odločbo z dne 30. julija 1891, št. 7340 predručilo prvosodni odlok tako, da je ukazalo, naj se za zaslišanje eksekuta v napominanem smislu določi narok pred mest. del. okr. sodiščem v Ljubljani. Utemeljilo je to svojo odločbo tako-le: Res je sicer po §-u 11. jur. n. sodiščem dovoljeno, da se smejo obrniti za pomoč do drugih sodišč, če se tako lažje opravi stvar smotru primerno ali če se lahko prihranijo nepotrebni stroški. Tega pa tu ni, če se pomisli, kakšen smoter ima zadevno zaslišanje in da je očitno izvršitelju v prid, ako intervenuje pri dotičnem naroku, kar pa bi sicer bilo jako težko, ako bi se uradno opravilo preložilo pred oddaljeno okrajno sodišče Črnomaljsko. Eksekut pa se pri zaslišavnem naroku lahko dá zastopati po pooblaščenci. Tudi ni nobena stranka predlagala, naj bi se zaprosilo navedeno okrajno sodišče v ta namen.

Kazensko pravo.

Obnova kazenskega postopanja po izvenrednem potu in ob enem nova razsodba kasacijskega sodišča, s katero se obdolženec oproščuje takoj (§ 362. kaz. pr. r.).

V civilni pravdi J. St. proti M. K. je prva instanca razsodila z razsodbo z dne 2. majnika 1890, št. 1888 med drugim: Toženi M. K. dolžan je pripoznati, da je deponovanje zneska 173 gld. 42 kr.

iz odloka de pr. 14. januarija 1890, št. 215 opravičeno, — če ne bi položil naložene mu prisege: »kar ve in pomni, ni res, da J. St. na razdelilni odlok z dne 12. decembra 1889, št. 6014 od zdražila za zemljišče vlož. št. 179. kat. obč. Veliki G. njemu (M. K-u) ostali znesek 170 gld. 85 $\frac{1}{2}$ kr. s 6% obrestmi od 24. oktobra 1889 do 24. januarija 1890 v znesku 2 gld. 56 $\frac{1}{2}$ kr., torej vkupe 173 gld. 42 $\frac{1}{2}$ kr. v plačilo ponujal, a da on denarja vzeti ni hotel.«

Razlogi.

V le-tej pravdi, ki naj deponovanje opraviči, trdi tožitelj J. St., da toženi M. K. ni hotel navedenega denarja vzeti. Toženec to zanika, in tožitelj je v dokaz svoji trditvi ponudil pričo A. O. Ta dokaz se pa ni posrečil. Tudi je tožitelj o tem tožencu naložil glavno prisego. Če M. K. uže večkrat omerjenega zneska ni hotel vzeti, bil je J. St. upravičen po smislu § 1425. obč. drž. zak., deponovati ga. Spoznati je bilo torej na dotično, M. K-u naloženo glavno prisego.

Priča, katere izpoved se je bila v gori navedenih razlogih smatrala za brezuspešno, bil je izpovedal se po zapisniku s 25. aprila 1890, da je rekel tožitelj J. St. M. K-u: »Jaz imam tebi še nekaj denarja dati, ti bom vse dal, kar imaš dobiti iz skupila za tvojo prodano zemljo, le pojdi, ti bom denar dal« — da pa ni povedal svote, katero hoče plačati. M. K. je na to odgovoril: »Jaz nimam od tebe ničesar dobiti, jaz od tebe nobenega denarja ne maram.«

Toženec M. K., ki je v pravdi tudi ugovarjal, da mu je tožitelj večkrat le 100 gld. ponujal v plačilo, nikdar pa 173 gld. 42 kr., nastopi sojeno prisego in pri naroku se oglasi, da hoče priseči. Ob enem je pa tožitelj vložil kazensko ovadbo proti M. K. zaradi hudodelstva goljufije, storjenega po ponudbi krive prisege; zategadelj je sodnik preložil narok za priseganje in povzročil kazenske pozvedbe.

Državno pravdništvo v R. res obtoži M. K-a iz teh-le razlogov: V kazenskih pozvedbah je tožitelj sam kot priča povedal: on je rekel M. K-u, da mu hoče plačati vse, kar ima dobiti kupnine za posestvo; on sicer ni govoril o določeni svoti, ker obrestij ni imel izračunjenih, ampak vabil je M. K-a, naj gre ž njim, da se napravi račun; M. K. pa da ni hotel nič slišati o ka-

kem plačilu, češ, da njemu ni J. St. nič dolžan. Bistveno jednako in kakor preje uže v civilni pravdi povedal je tudi druga priča A. O. — Ako je torej hotel J. St. plačati M. K-u vse, kar mu je šlo, potem bi bil M. K., ako bi bil zgoraj navedeno prisego storil, zanikal nekaj, kar je resnično. Določenih svot v besedilu prisega se M. K. ne more oklepati, ker te so le izraz obračuna, katerega je J. St. hotel še-le napraviti z M. K-om; ta obračun v omenjenih svotah pa uprav izraža ves dolg, kateri je J. St. ponudil plačati. i. t. d.

Ugovor proti tej obtožbi je višje dež. sodišče v Gr. odbilo z odločbo z dne 14. januarija 1891, št. 475 iz nastopnih razlogov: Utemeljeno je bilo sumiti, da bi prisega ne bila resnična, ker šlo je bistveno za to, da kupec poplača ostalo kupnino za posestvo poprejšnjemu lastniku tega posestva, in ker sta priči izpovedali se, da se je to plačilo ponujalo neomejeno in dejansko in da je obtoženec principijalno branil se sprejeti to plačilo, ne pa zato, ker bi morebiti ne bila popolna svota ponudena.

S kazensko razsodbo okrožnega sodišča v R. dne 5. februarja 1891 se je razsodilo: M. K. kriv je hudodelstva goljufije po §§ 197., 199. in 200. kaz. zak., storjenega s tem, ker se je oglašil . . . pri okrajnem sodišči v Z., . . da bi naloženo si glavno prisego položil proti svoji boljši vednosti in vesti, — in obsodi se po §§ 202. in 204. kaz. zak. po uporabi §§ 54. in 55. kaz. zak. na šest tednov težke uječe, poostrene z jednim postom vsakih 14 dnej . . in izreka se, da je nastop prisega neveljaven.

Razlogi.

Iz zagovora obtoženčevega in pričevanja J. St-a, katera oba priznata, da J. St. obtožencu ni bil drugega zneska dolžan, nego ostanek zdražila, dobil je sodni dvor popolno prepričanje o tem, da je J. St. ponujal obtožencu plačilo sploh one svote, katero je imel obtoženec iskati iz zdražila za prodano posestvo. Da J. St. ni imenoval ponujanega zneska s številkami in da je govoril le o denarji, a ni rabil besede plačal ali plačilo, to je v denšnjem slučaju brez pomena. Toliko je gotovo in dokazano, da obtoženec pri J. St-u ni imel iskati nič drugega, nego ostanek zdražila, a J. St. obtožencu ni mogel denarja za kaj drugega ponujati, nego

za poplačilo ostanka iz zdražila. Koliko da znaša, tega pa glede na obresti ni lahko mogel imenovati, a to je tem manj važno, ker je glavno vprašanje le to, ali je J. St. res ponujal plačilo ali ne, ne pa to, koliko je ponujal. Tudi obtožba le v tem smislu govori. Zagovarjanje, češ, da v resnici J. St. ni imenoval zneska ali pa le delni znesek 100 gld., je torej brez pomena, kajti šlo je v pravdi le za to, je li depozitovanje denarja opravičeno. To vprašanje pa je civilni sodnik napravil zavisno zgolj od odločilne dejanske okolnosti, je li J. St. denar, plačilo, res ponujal ali ne; če je v prisego vzel tudi znesek po meri deponovanja, to je gotovo le bolj postranska okolnost, in v zanikanji visokosti ponudene svote tudi ni iskati ponudene krive prisega. To znači le ponudeno zanikanje resnične in po pričah ter priznanji obtoženčevem dokazane okolnosti, da je J. St. obtožencu ponujal sploh plačilo dolga. Prav tako je tudi prazno zagovarjanje, da J. St. ni kazal denarja, ponujal denarja, to je zneska v gotovini, da ga ni naštel, — da ga torej obtoženec tudi vzeti ni hotel, oziroma vzeti ni mogel. »Denar ponujati ali znesek ponujati« znači preprostemu ljudstvu isto, kar »plačilo ponujati.« V tem smislu je rabljen izraz v civilni pravdi in ta pomen ima tudi za kazensko pravdo. Plačilo pa je obtožencu ponujal J. St., kakor je uže zgoraj povedano. In uprav s tem, ker je obtoženec ponudil s prisego zanikati, da se je ta dejanska okolnost v resnici vršila, učinil je ponudbo krive izpovedi, kajti prisega je bila pripuščena v sodnem izreku kot dokazilo trditve J. St.-ove, češ da je obtožencu plačilo ponudil, trditve, od katere je bila v istini zavisna prisoditev tožbene zahteve. Obtoženec pa je ponudil v rečeni civilni pravdi tudi s tem krivo prisego, ko je ponudil s prisego zanikati, da on denarja ni hotel vzeti. Zgoraj navedeno pričevanje namreč dokazuje, da se mu je denar, plačilo ponudilo, a da ga on v resnici ni hotel sprejeti, torej uprav nasprotno, kar bi bil obtoženec s prisego zanikal, oziroma potrdil.

Najvišji sodni in kasacijski dvor je v nejavni seji na pritožbo ničnosti M. K.-a zoper to rabsodbo okrož. sodišča v R. dne 5. februvarija 1891, št. 322 takoj po zaslišanji in s privolitvijo c. kr. generalne prokurature spoznal za pravo: Uporabivši § 362. kaz. pr. r. dovoljuje se obnova kazenskega postopanja in obtoženec M. K. se takoj oprošča od obtožbe zaradi hudodelstva goljufije po smislu §§ 197., 199. in 200. kaz. zak., kaznivega po §§ 202. in 204.

ibid.; tudi se vničijo določbe imenovane okrožnosodne razsodbe gledé stroškov kazenskega postopanja in zvršitve kazni ter tudi gledé privatnopravnih tirjatev.«

Razlogi

najprvo sploh poudarjajo, da ni bilo okrožno sodišče samo v zmoti glede dejanja, kar jedino naglaša pritožba ničnosti, nego bilo je tudi v zmoti glede prava. Potem pravijo nastopno: »Tožitelj J. St. v civilni pravdi nikjer ni trdil, da je on tožencu M. K-u ponujal plačilo sploh v onem, po številkah nedoločenem znesku, katerega mu je bil dolžan še iz realnega združila. Tako formulovane trditve ni imel civilni sodnik pred seboj in torej ni imel povoda pečati se s takšno trditvijo. Pač pa je tožitelj odločno trdil, da toženec M. K. ni hotel sprejeti zneska, ki je v tožbi naveden s številko 173 gld. 42 kr. Jasno je pa iz ugovora v civilni pravdi, kjer ugovarja toženec, da mu je ponujal tožitelj samo 100 gld., — da je poudarjal civilni sodnik sosebnost to in moral poudarjati to, se je li ponujal ves dolžni znesek 173 gld. 42 kr., kajti z ono trditvijo je meril toženec očitno na § 1425. obč. drž. zak. in zaradi tega je nastala civilnemu sodniku dolžnost, dopustiti dokaz v to mer: je li istina, kar trdi tožitelj, da je on ponujal popolno plačilo 173 gld. 42 kr.? Civilni sodnik je uprav najpreje to, kar naj bi dokazal priča A. O., sestavil tako, da se glasi natanko na ponudbo kapitala 170 gld. 85¹/₂ kr., 6⁰/₁₀ obrestij od 24. oktobra 1889 do 24. januarja 1890 v znesku 2 gld. 56¹/₂ kr., vkupe 173 gld. 42 kr. V končni razsodbi spozna civilni sodnik, da se ta dokaz ni posrečil, akopprav je priča A. O. potrdil, da je tožitelj ponujal tožencu vse, kar ima ta dobiti, toda ne da bi bil izrekel določene svote. Iz tega izhaja jasno, da civilni sodnik ni smatral ponudbe plačila v obče, nego ponudbo določene dolžne svote kot oni člen, kateri je dokozati. To isto mora veljati tudi gledé prisege, katero je bil civilni sodnik samostojno (ne pa po predlogu jedne ali druge stranke) sestavil natanko v soglasji z onim členom, kateri bi imel potrditi priča A. O. Naglaša se tako tudi v razlogu civilne razsodbe po večkrat ta isti določeni znesek, katerega trdi tožitelj, nikakor se pa ne naglaša ponudba v obče, o kateri niti govora ni bilo nikjer v civilni pravdi. Toženec nikdar ni zanikal, da bi se bil branil sprejeti tožiteljevo ponudbo, in razvidi se to iz aktov civilne pravde; torej v tem po-

gledu ni bilo treba nobenega dokazovanja. Bistveno je bilo jedino le pozvedeti, kakšna je bila ona ponudba, katero je bil toženec odklonil. Ker se sklicujejo razlogi kazenske razsodbe torej na to, da bi bil toženec nekaj obetal, kar je v protislovji z nastopom prisege, ker to baje dokazuje odklonitev plačilne ponudbe tožiteljeve, onda je očitno, da se ni zadela prava stvar dokaza, katero je hotel civilni sodnik razodeti s tem, da je dopustil prisego, katero je bil nastopil obtoženec. Iz vsega navedenega izhaja, — če se dobro razume civilno pravdo, v kateri se je dopustila prisega, vzeta pod kazensko obtožbo — da je vsekakor vse зависno od visokosti zneska, katerega je ponujal tožitelj in da ne more biti govora v tem slučaju o krivi prisegi, oziroma o nje nastopu, zato ne, ker sodni dvor sam priznava, da tožitelj sploh nobenega določenega zneska tožencu v plačilo ni ponujal, torej tudi ne zneska 173 gld. 42 kr., ki je naveden v prisežnem stavku. Ker je stvarni položaj povse jasen, ni nastala potreba kasacijskemu dvoru, da bi ukrenil še kaj več pozvedeb in bilo je moči takoj oprostiti obtoženca. Odločba gledé stroškov in privatnih tirjatev bila je odvisna od razsodbe v glavni stvari. (Odločba z dne 14. aprila 1891, št. 4414).

Dr. Fr. Papež.

Iz upravne prakse.

K §-u 57. obrtnega reda.

Pred leti bila je podeljena Z-u koncesija za zvrševanje gostilniškega obrta. Z. je nekaj let obrt osebno zvrševal, o Veliki noči 1890. leta pa je prepustil koncesijo N-u proti temu, da se v gostilni toči njegovo pivo, katero je imel v zalogi. N. je nato jel zvrševati v istih prostorih gostilniški obrt na svoj račun ter je plačeval sam davke in najemščino od prostorov. Pivo je jemal po dogovoru od Z-a ter mu je sproti plačeval. Vse to se je godilo za hrbtom obrtnega oblastva.

Po preteklih 11 mesecih prišla je stvar na dan, in proti obema uvedla se je kazenska preiskava in sicer proti Z-u zaradi prestopka po § 133. lit. c, proti N-u pa zaradi prestopka § 22. obrtnega reda. Z. je bil spoznan krivim prestopka po § 155. lit. c. naved.

zakona, ker je zlorabil svojo obrtno pravico, ter obsojen v denarno kazen. Zajedno mu je obrtno oblastvo prve instance na podlogi § 57. alin. 2 obrtnega reda odvzelo koncesijo, češ, da je zvrševanje gostilniškega obrta na več nego 6 mesecev ustavil in sicer s tem, ko je prepustil koncesijo N-u, kateri je ta obrt zvrševal na svoj račun in ne da je bil žnjim (Z-om) v zakupnem razmerji.

To odločbo je obrtno oblastvo II. instance, zavrnivši rekurz Z-ov, potrdilo iz istih razlogov.

Rekurzu, vloženemu proti odločbi II. instance je ministerstvo za notranje reči z odločbo z dne 15. okt. 1891, št. 19739 ugodilo ter razveljavilo odločbi nižjih oblastev, kolikor se tičeta odvzeta koncesije, češ, da ni pogojev za odvzete koncesije po smislu § 57. člen 2 obrt. reda, kajti zvrševanje obrta se dejanski ni ustavilo za 6 mesecev.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v 11. br. za november mesec naslednje razprave: Osnova zakona o vodnom pravu (Nastavak). Od dra. F. Ipavca. — Krivnja i kazna. Od Št. — Osnova novele k austr. kaznenom postupniku. Od dra. J. Šilovića — V 12. br. za december mesec: Uredjenje vrednote (valute). — Da li § 411 ili § 496 kz.? Od A. Batušića. — Opet o §§ 421 i 427 kp. Od dra. Mudrovčića.

Sammlung wechselrechtlicher Entscheidungen des k. k. obersten Gerichtshofes mit Benutzung amtlicher Acten herausgeg. v. dr. F. Czelechowsky. II. B. — M. Perles, Wien 1891. — Ta zbirka nadaljuje delo Peitlerja in Kralla. L. 1883 prišel je na svetlo prvi zvezek z menično-pravnimi odločbami najvišjega sodišča iz l. 1872 do 1883. Novi drugi zvezek obsega odločbe do 1890. l. in je mimo poprejšnjih popolnejši v tem, da priobčuje tudi slučaje, katere so razglasili nenemški časopisi, in pa judikate, ki so zapisani samo v „materienregister“ c. kr. najvišjega sodišča. Za orijentovanje po tej zbirki je izvrstno poskrbêno z abecednim in paragrafskim kazalom.

Državni zakonik v slovenski izdaji. (Dalje.) Kos XXXIV. Izdan in razposlan dne 25. julija 1891. 102. Izrecilo med Avstrijsko-Ogerskim in Italijo z dné 27. decembra 1890. l. o enoletnem podaljšanju roku za odpoved trgovinske in plovstvene pogodbe z dné 7. decembra 1887. l. (Drž. zak. št. 64. iz l. 1888.). 103. Ukaz ministerstev za notranje stvari in trgovino z dne 17. julija 1891. l. o prepovedi barvil za lasi: „Agua amarella, sestavil dr. William Booth in John Gosnell & Comp.“, „Wilhelma Seegerja zboljšana barva za lasi“, „američanska voda za lasi, sestavil profesor White“ in „Rosseterjev Hair Restorer“. — Kos XXXV. Izdan in razposlan dne 25. ju-

lija 1891. 104. Finančni zakon za leto 1891. z dné 22. julija 1891. l. — Kos XXXVI. Izdan in razposlan dné 2. avgusta 1891. 105. Zakon z dne 25. julija 1891. l., da se razveljavlja plovstvena in poštna pogodba z avstrijsko-ogerskim Lloydom z dné 19. marca 1888. l., potem da se delovito izpremenja člen VI. colne in trgovinske zveze z deželami ogerske krone, in pa o tem, da se ladije parnice ogerske delniške družbe za pomorsko plovstvo „Adrije“ oproščujejo plačevanja konzulskih ladijarin. 106. Zakon z dne 25. julija 1891. l. o razveljavi pogodbe z avstrijsko-ogerskim Lloydom z dne 25. junija 1888. l. in o sklepu nove plovstvene in trgovinske pogodbe s to parnoplovstveno družbo.

(Dalje prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. decembra 1891.

— (Iz krónike društva „Pravnika“.) Dne 2. t. m. bil je prvi društveni shod v letošnji zimski sezóni in to zvečer v hotelu „pri Slonu“. Šešlo se je 12 društvenikov. Načelnik g. dr. Papež je v svojem ogovoru spominal na zadnji društveni shod, kateri je bil v Sežani v podobi lepega izleta in je dosegel namen, oživiti namreč še bolj duhá za društvene namene; sedaj naj se prično shodi za razpravljanje strokovnih vprašanj in nalog, tu zlasti terminologije, katera na tihem vztrajno napreduje. Na dnevnem redu bil je slučaj iz kazensko-pravne prakse in slučaj iz pristojbinstva. Oba je predaval načelnik g. dr. Papež. Kazensko-pravni slučaj je priobčen v denašnji številki „Sl. Pravnika“. V pristojbinskem slučaju se je upravitelju konkurzne mase naložilo, da mora plačati 15 gld. razsodnine. Na njegov rekurz je finančno ravnateljstvo v Ljubljani z odločbo z dne 12. julija 1890, št. 8116 izjavilo, da se sicer v tar. st. 75, l., oziroma v 1. odst. zakona z dné 1. jan. 1869. l., drž. zak. št. 7 priznava osebna prostost od pristojbin upravitelju mase in upniškemu odboru glede vseh, konkurzno maso zadevajočih obravnav in spisov, da pa je po tar. st. 103, op. e v zvezi z odstavkom 2, a. naved. zakona odmeriti pristojbine od vseh razsodbe v pravih zaradi likvidnosti spornih tirjatev, oglašanih v konkurznem postopanju in sicer brez razlike, je li tožba zaradi likvidovanja naperjena proti upravitelju mase samemu ali pa samo proti jednemu ali več konkurznim upnikom ali vkupno proti obema, da torej, ker dotična razsodba zadeva tirjatev, katero je bil upravitelj mase zanikal, takšni razsodbi ne gre pristojbinska prostost, — in odbilo je rekurz. Na nadaljnjo pritožbo upravitelja konkurzne mase pa je finančno ministerstvo z odločbo z dne 7. marea 1891, št. 38699 ugodilo tej pritožbi ter konkurzno maso odvezalo od plačilne dolžnosti, ne da bi navedlo posebnih razlogov. Oba slučaja sta zanimala poslušalce in kazensko-pravni slučaj je povzročil tudi majhno debato. Na predlog g. dra. Majarona se je izrekla g. predavatelju zahvala na trudu in odobrilo tudi načelo, da je

predavanja praktičnih slučajev postaviti večkrat na dnevni red društvenim shodom, ob enem pa tudi debato o njih pripraviti s tem, da predavatelj poprej nekatere člane obvesti o vsebini svojega slučaja. — Dne 9. t. m. bil je drugi društveni shod, katerega se je udeležilo 19 članov. Odbornik gospod Levec imel je predavanje „k razlági §-a 51 zemlj. zakona“, katero priobčujemo v denšnjem „Slov. Pravniku“. Nazori g. predavatelja so obudili razne misli, ki so se razodevale v debati o tem predmetu. Debate so se udeležili gg.: dr. Triller, notar Plantan, dr. Stor, notar Gogola in predavatelj. Sklenilo se je, da se debata o tem postavi na dnevni red prihodnjega društvenega shoda, zlasti glede na to, ker bodo dotlej dobili društveniki predavanje tiskano v roke. Načelnik g. dr. Papež je izrekel gospodu Levcu zahvalo, kateri je shod živo pritrdil. Tretji društveni shod bode še ta mesec.

— (Prememba v presidiji c. kr. najvišjega sodišča.) Z Najvišjim Svojeročnim pismom z dne 19. nov. t. l. je Njegovo c. in kr. Veličanstvo milostno ugodilo prošnji nj. ekscelece prvega predsednika c. kr. najvišjemu sodnemu in kasacijskemu dvoru, Antona viteza Schmerlinga, da bi bil stalno vpokojen. V tem Najvišjem pismu se iskrena hvala izraža vitezu Schmerlingu za njegovo delovanje, katero je bilo 63 let posvečeno državi v obče in najvišjemu sodnemu in kasacijskemu dvoru posebe, kateremu je na čelu bil več nego 26 let. Njegov naslednik je dosednji drugi predsednik najvišjemu sodišču g. dr. Karel pl. Stremayr, a drugim predsednikom je imenovan senatni predsednik g. dr. Karel Habietinek.

— (Osobne vesti.) Vpokojen je na svojo prošnjo dvorni svètnik in senatni predsednik pri najvišjem sodišči T. Napret, kateremu se je ob enem javil izraz posebne Najvišje zadovoljnosti z njegovim mnogoletnim, zvestim in odličnim službovanjem. — Imenovani so: Predsednik okrož. sodišča v Celji dr. Ad. Gertscher predsednikom razsojevalcem za bratovsko skládnicu rudarskega okoliša Celjskega; — okr. glavar dr. R. Rüling pl. Rüdinger vladnim svètnikom „extra statum“ deželne vlade v Ljubljani; vladni tajnik O. vitez Fränzl pl. Vesteneck okrajnim glavarjem na Kranjskem; — pravni praktikant K. Sirk avskultantom za Koroško; pravni praktikant dr. Pascoletto avskultantom za Primorsko. — Premeščeni so: Okr. glavar Fr. vitez Schwarz iz Novega mesta v Pazin; okr. sodnik G. Stuchetz iz Kočevja v Oberwölz; notarji: V. Rosina iz Kostanjevice v Mokronog, Al. Hudovernik iz Kranjske gore v Kostanjevico, R. Bežek iz Tržiča v Žužemperk. — Prestopil je iz državne službe med odvetniške kandidate avskultant v Ljubljani dr. Al. Franko. — Vpokojen je na svojo prošnjo okr. sod. pristav v Ložu J. Volčič. — Vpokojen na nedoločen čas je okr. sodnik v Žužemperku Fr. Sorko.

— († Dr. Gustav Demelius,) c. kr. dvorni svètnik in profesor rimskega prava na Dunajskem vseučilišči, poprej na Graškem, in zategadelj mnogim slovenskim pravnikom učitelj, umrl je dne 7. pr. meseca po kratki bolezni v 60. letu svoje dobe. Porojen je bil l. 1831. v Allstedtu

(Sachsen-Weimar) od tamošnjega tedanjega mestnega načelnika ter odvetnika. Studiral je iz začetka v Jeni filologijo, a „Institucije“ Puchte, katere je čital, dale so mu veselje za pravne studije. L. 1855. postal je v Pragi docent rimskega prava, dve leti potem izvenredni profesor v Krakovem namestu Esmarcha, l. 1862. pa redni profesor v Gradci in l. 1881. se je konečno udal, da je prišel na Dunajsko vseučilišče. Demelius bil je pravi izvoljenec med vseučiliškimi profesorji; krasna njegova postava je spominjala na rimskega senatorja, govor mu je bil mil in lehák, prijaznost in plemenitost sta mu sijali raz obličje; s tem je takoj pridobil pravnike-začetnike, ne samo zá-se, nego tudi za znanost. Dasi ni bil plodovit pisatelj, vender so ga šteli med prve vrline med nemškimi pravoznanci. Njegova bolj slovita dela so: „Legum, quae ad jus civile spectant, fragmenta“ (1857); „Die Rechtsfiction in ihrer geschichtlichen und dogmatischen Bedeutung“ (1857); „Die Exhibitionspflicht in ihrer Bedeutung für das classische und heutige Recht“ (1872); „Die Confession des römischen Civilprocesse und das gerichtliche Geständniss der neuesten Gesetzgebung“ (1886). — Bodi našemu učitelju lahka zemlja in blag spomin!

Vabilo na naročbo.

S to številko završuje „Slovenski Pravnik“ svoje sedmo leto. Izhajal bode tudi bodoče leto po 2 poli obsežen po jeden pot na mesec v dosedanji obliki. Nadejamo se, da listu ostanejo zvesti dosedanji in da mu prispó na pomoč tudi novi naročniki. Člani društva „Pravnika“ dobodo ga brezplačno, golim naročnikom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Svojim dosedanjim sotrudnikom izrekamo srčno zahvalo in jih prosimo, naj nas podpirajo tudi v bodočem letu. Želimo pa, da bi se v našem listu oglasili tudi novi pisatelji, da nam ne bode pretežko zvrševati vélike naloge in da bode list bolje ustrezal svojemu namenu.

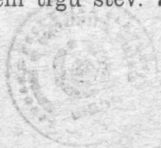
Z novim letom bode tudi obnoviti društveništvo pri „Pravniku“. Naj bi se z vsemi dosedanjimi društveniki vred oglasilo jih mnogo novih!

V Ljubljani dné 15. decembra 1891.

Odbor društva „Pravnika“.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 8 na Bregu; upravníštvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja **1 gld. 40 kr.**, po pošti sprejeta pa **1 gld. 50 kr.**

Anton Levec,

c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 šte. 119 državnega zakonika
z dodanim

zvršitvenim propisom

in

**drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.**

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

 Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane **2 gld. 80 kr.**, s pošto **15 kr. več.**

